

STO PADESÁT LET OD DRUHÉHO VYDÁNÍ JUNGMANNOVY HISTORIE LITERATURY ČESKÉ

Jiří Špét

Před 150 lety, na jaře roku 1849, se dostala do rukou veřejnosti první část druhého vydání retrospektivní bibliografie domácí slovesné produkce - Jungmannova Historie literatury české. Uvedené vrocení nese na titulním listě i celá kniha, ač její tisk, zahájený již v roce 1846, byl po mnoha obtížích dokončen až na sklonku roku 1851. Celkový význam Jungmannova díla pro českou vědu i národní kulturu byl z různých hledisek osvětlen již vícekrát, osudy samotné reedice však přesto zaslouží, aby jim byla věnována zvláštní pozornost.¹⁾

Už první vydání Historie z roku 1825 se dočkalo - i přes leckteré kritické výhrady k němu - příznivého ohlasu a obecného uznání. Jungmannův průkopnický „knižopisný seznam všech známých spisů českých postupem času seřazených a bibliografický seznam spisovatelů pořádkem abecedním“, psaný navíc národním jazykem a opatřený i bystrými úvody o vývoji společnosti, řeči i literatury, se sice svou retrospektivností obracel do minulosti, ale svým pojetím a uceleností podněcoval i ke snaze soustavně podchycovat i knižní produkci soudobou, a tím být průběžně doplňován. Z iniciativy Františka Palackého se úkolu měl ujmout Časopis Národního Muzea, ale záměr se uskutečnit nepodařilo.²⁾ Nebývalý rozvoj obrozené literární tvůrčí aktivity i pokračující objevy dosud neznámých rukopisů a tisků z doby starší však neustále oživovaly myšlenku o potřebnosti jejich průběžného registrování buď formou dodatků ke knize Jungmannově či její doplněnou reedicí. Zprvu uvažoval o takové možnosti i sám Jungmann, ale zavalen jinými pracemi, zejména přípravou česko-německého slovníku, pustil věc ze zřetele.³⁾ V Časopise Národního muzea sice vycházely občasně informace o nových publikacích a vítané byly i souborné přehledy dobové literární produkce z pera J. K. Chmelenského či Jakuba Malého atd., ale ani ty systematicky uspořádanou bibliografii nahradit nemohly. Jistá naděje svítla ke konci třicátých let, kdy se nadšený piarista J. V. Michl rozhodl jít přímo ve šlépějích Jungmannových a od roku 1837 začal vydávat „Auplný literaturnej létopis čili obraz slovesnosti Slovanův nářečí českého v Čechách, na Moravě a v Uhřích, od léta 1825 a do léta 1837“. Dobře míněný pokus však, ač přinesl mnohé užitečné údaje, jako celek očekávání nesplnil.⁴⁾

Nezdar Michlova přehledu způsobil, že zraky se obrátily opět k Jungmannovi, jenž byl podněcován, aby připravil druhé vydání své Historie a dovedl je až do současnosti. Iniciativou, vzešlou z okruhu jeho přátel z muzejního Sboru pro řeč a literaturu českou, byl Jungmann, který

mezitím už dokončil svůj monumentální slovník, sice potěšen a obnovená možnost uskutečnit dávný záměr mu nebyla proti mysli, ale vědom si náročnosti úkolu, měl obavy, zda bude s to jej uspokojivě zvládnout. Nakonec se však přece jen rozhodl, že „nicméně polehoučku klovti počne“.⁵⁾

Sbor vzal ovšem už Jungmannovu ochotu za bernou minci a již na podzim roku 1842 zveřejnil v Časopise Národního muzea (16, 1842, s. 479 a pak znovu s. 637) oznámení, že druhé vydání Historie literatury české se připravuje a že vyjde nákladem Matice české. Termín sice ohlášen nebyl, ale neměl být příliš vzdálený, neboť Sboru by bylo stačilo, aby zpracovatel první vydání svého díla pouze „poněkud doplněné na světlo dal“. Leč Jungmann na tak zjednodušené řešení přistoupit nemínil a hodlal provést úpravy i doplnění v míře podstatně rozsáhlejší. Začal se jimi sice zabývat, ale plně se na ně soustředit nemohl, protože současně přepracovával i svou Slovesnost a redigoval také Výbor z literatury české (obě knihy vyšly v roce 1845) a to mu zabíralo hodně času. Předčasně ohlášené vydání reedice se tím ovšem odsouvalo, ale urgovat Jungmanna, muže nad jiné zasloužilého a všemi váženého, se nikdo neodvážil. Členy Sboru muselo uspokojovat vědomí, že Jungmann i při vysoké pracovní vytíženosti chystaný spis skutečně připravuje, neboť za pomoci spolupracovníků shromáždil doplňující excerpta a sám upravoval doprovodné textové partie. Práce ovšem pokračovaly pomalu a nepřilíš uspokojivý zdravotní stav Jungmannův, který už překročil sedmdesátku, vzbuzoval oprávněné obavy, zda dílo dokončí. Na jaře roku 1846 však měl Jungmann už materiál natolik pohromadě, že byl ochoten vyhovět žádosti Františka Palackého přednesené na květnové schůzi Sboru a rukopis Historie odevzdat, aby mohl být předán do tisku.

Základní pojetí i vnitřní uspořádání reedice zůstaly nezměněny, ale ve srovnání s vydáním z roku 1825 byl soupis literatury rozmnožen o více než dva tisíce knižních titulů a doveden až do roku 1846, byly opraveny mnohé dřívější omyly a nepřesnosti a zejména byla rozšířena a aktualizována úvodní výkladová kapitola k období let 1774-1846. Kromě toho obohatil Jungmann reedici i tím, že do přehledu slovesné produkce posledního dvacetiletí nezařadil jen samostatně vydané tisky, nýbrž zahrnul do ní i stati beletristické a naukové, publikované v dobových časopisech. Vedlo jej k tomu poznání, že právě periodika, jejichž počet se v onom období podstatně zvýšil, se otiskováním původních prací i překladů stávají předními nositeli domácí slovesné tvorby, a proto že i informace o člancích v nich uveřejňovaných významně dokreslí obraz soudobého národního písemnictví i literárního snažení. Analytickým rozpisem periodik - byť neprovedeným do důsledku - se tak 2. vydání Historie stalo nejen pouhým „knižopisem“, nýbrž i první, relativně soustavnou bibliografií článkovou.

Nebyla ovšem tak propracována jako bibliografie knih. Jungmann se spokojil pouze se souborným zařazením časopiseckých statí podle obsahu do příslušných tematických úseků, a to souhrnně pod jedním společným pořadovým číslem, vnitřně členěným podle názvů periodik. Podrobnější bibliografický popis však chybí nebo je

chaotický. Názvy časopisů nejsou uváděny jednotně, jejich řazení je někdy chronologické, jindy abecední, u části článků se citují ročníky, u jiných stránky a u některých nejsou připojeny bližší údaje vůbec. Také jména autorů i názvů statí jsou v mnoha případech zaznamenávána ve zkrácené podobě neodpovídající přesně znění uvedenému v časopise atd. Nejednotnost a hlavně nedostatečnost bibliografického popisu lze stěží vysvětlit tím, že Jungmann chtěl vědomě odlišit i způsobem citace články z periodik od titulů knižních, anebo že jejich registraci přisuzoval úlohu toliko upozornovací. Mnohem pravděpodobnější se jeví, že už neměl sil a snad ani chuti, aby i tento úsek důkladněji propracoval, a že nestihl víc, než excerpta shromážděná jeho spolupracovníky pouze rámcově utřídit. Nasvědčuje tomu i skutečnost, že rukopis díla jako celku nebyl pro tisk prepisován, ale že Jungmann - podle pamětníků - řešil dodatky vesměs jen formou přímých vpisků či vlepování lístečků do původního tištěného textu své knihy.⁶⁾

Malá technická připravenost tisk nepochybně znesnadňovala, ale přesto sazba pokračovala tak rychle, že Jungmann mohl ještě za svého života (zemřel 14. listopadu 1847) provést většinu korektur knihopisné části svého díla a vzniklá případná nedopatření opravit, popř. ještě text doplnit.⁷⁾ I po jeho smrti práce pokračovaly bez přerušení, protože dohled nad přípravou pro tisk převzal z pověření Sboru sekretář Matice V. V. Tomek, ale do dalších osudů reedice zasáhly okolnosti vnější. Dění pohnutého roku 1848, do něhož se i Tomek aktivně zapojil, jej sice jistě odvádělo od svěřeného úkolu, ale hlavní příčinou zpoždování tisku se stala „kleslá činnost pražských tiskáren“, která veškerou editorskou činnost Matice na čas silně ochromila a tím bylo způsobeno, že se první část Historie objevila na knižním trhu až počátkem roku 1849.⁸⁾

K vydanému knihopisu však chyběly rejstříky, bez nichž zůstávala reedice obtížně využitelným torzem. Jungmann už je pořídit nemohl, ale podle jeho představ měly být koncipovány obdobně jako u prvního vydání. Zvláště mu záleželo na rejstříku autorském, pojatém biobibliograficky, neboť sestavení slovníku domácích spisovatelů, jež ostatně byl prvotním zárodkem i Historie samotné, považoval Jungmann za úkol rovnocenný souhrnnému soupisu literární produkce. Odkazovou propojeností k pořadovým číslům bibliografie měl autorský rejstřík sice sloužit ve vztahu k ní za orientační pomůcku, ale zároveň měl poslání vyšší, a proto jeho těžištěm byly stručné životopisy osobností, jejichž díla byla do soupisu literatury pojata. Autoři cizí, jejichž práce byly do češtiny překládány, měli být uvedeni zvláště v samostatném jmenném seznamu. Soustavu rejstříků měl doplnit abecedně řazený rejstřík titulový, postihující díla do bibliografie zařazená podle jejich názvů.

Sbor se k pojetí Jungmannovu přiklonil a sestavením indexů pověřil rovněž V. V. Tomka, pro něhož ovšem převzetí nového úkolu znamenalo značnou pracovní zátěž, neboť dosavadní editor Jungmannovy knihy se právě v té době chystal k převzetí profesury na pražské univerzitě a podnikal i delší studijní cesty do zahraničí. Tomek sice vyhověl, ale při jeho vytíženosti a náročnosti úkolu, před

něžž byl postaven, bylo zřejmé, že termín úplného dokončení reedice se opět značně prodlouží, neboť zpracovat kvalitní rejstříky k bibliografii, která obsahovala víc než sedm a půl tisíce pořadových čísel, zmnožených ještě tím, že pod některým je uvedeno i více titulů a ještě k tomu zaregistrováno i několik stovek časopiseckých článků, vyžadovalo nejen úsilí, nýbrž i čas. Do cesty se však Tomkovi stavěly i další obtíže, zčásti plynoucí i z rovně samotných záznamů.

Zdánlivě neproblémový, byť technicky nejnáročnější se mu jevil rejstřík titulový, určený uživatelům hledajícím nikoli podle jména autorova, nýbrž podle názvu spisu. V zájmu úplnosti do něj měly být pojaty nejen publikace vydané samostatně, nýbrž i články časopisecké, leč od jejich zařazení bylo upuštěno a rejstřík byl omezen toliko na tituly knižní. Důvody k zásahu tak zásadnímu byly jak ekonomické, tak zejména věcné. Rejstřík knih včetně různých dílčích odkazů obsahuje sám o sobě na deset tisíc hesel na téměř sto stranách. Rozpisem názvů článků by se jeho rozsah rozrostl zhruba ještě asi o polovinu a tím by podstatně stouply i beztak už vysoké finanční náklady, které jen na rejstřík a dokončovací práce činily víc než 2100 zl., zatímco tisk samotné bibliografie stál cca 1200 zl. Neméně závažnou pohnutkou, jež mohla vést Tomka k jeho rozhodnutí, byla bibliograficky nedostatečná úroveň většiny záznamů o časopiseckých statích, jež bez dodatečných rešeršů de visu prakticky vylučovala, aby byly jejich názvy do indexu včleněny v náležitém znění. A zařadit jen některé by vedlo k nedůvěryhodnosti celého rejstříku. Vypuštěním veškerých údajů o člancích z názvového indexu, ač za daného stavu mělo své opodstatnění, se ovšem snížila širší informovanost o nich a dílčí odkazová upozornění na ně přímo v autorském rejstříku ji mohla nahradit jen částečně.

Avšak ani „Registřík kněh v díle tomto uvedených v abecedním pořádku“ se nevyvaroval nedostatku. Důslednou odkazovou propojeností s pořadovými čísly bibliografie naplňoval sice své základní poslání, ale při citaci titulů či tvorbě druhotných odkazů panovala v něm libovůle dávající často přednost volné zkratce či věcnému pojmu před doslovným zněním názvů publikací. Ještě s menší pečlivostí byl propracován seznam obsahující „Jména spisovatelů cizích, z nichž do češtiny překládáno“. Rozepsání do něj byli sice i autoři zmiňovaní ve statích časopiseckých, leč nikoli způsobem vyčerpávajícím - některá jména chybí vůbec, jiná jsou uváděna neúplně či nepřesně. Nedostatky však lze jen zčásti přičíst na vrub chabosti podkladů, větší díl pramení z neserióznosti přístupu, jak je patrné i z faktu, že mezi cizími autory se objevili i ti, kteří mají v bohemikálním oddílu spisovatelského rejstříku samostatné heslo (např. Boh. Balbín, J. Salantnay ad.).

Za těchto okolností nebylo divu, že Jakub Malý v hodnocení přínosu reedice Jungmannovy napsal (ČNM 26, 1852, sv. 3, s. 102), že rejstříky nejsou „spořádány s takovou svědomitostí, jaké požadovala výtečnost díla samého“. Kritické výhrady - Malý je blíže nespecifikoval - byly jistě na místě, leč i přes mnohé nedostatky oba indexy své funkci klíče usnadňujícího využívání bibliografie do-

stály a navíc např. výčet předkládaných autorů mohl tehdy působit i inspirativně. Zodpovědnost za jejich úroveň nesl jako pověřený zpracovatel V. V. Tomek, a to i přesto, že nebyl jejich přímým autorem. Zavalen jinými pracemi a patrně i ve snaze proces urychlit, přenesl totiž břemeno sestavení obou rejstříků na svého přítele Václava Žirovnického, který dokončoval studia na pražské univerzitě.⁹⁾ Rozpis i uspořádání několika tisíců titulů i zhotovení seznamu cizích autorů představují dílo nesmírně pracné a rozsahem úctyhodné, osvědčující nemalý podíl Žirovnického na obou rejstřících, byť ne vždy si počínal s žádoucí bedlivostí anebo leccos osobitě interpretoval. Nevíme, zda a nakolik Tomek výsledky jeho úsilí ještě korigoval, ale došlo-li k tomu, odstranit mnohé nedostatky se mu nepodařilo a výhrady vůči kvalitě indexů musel nutně vztahovat i na sebe. Snad proto vystavil Žirovnickému, jehož spoluautorství v předmluvě k Historii řádně vzpomenu, vysvědčení nepřilíživě lichotivé, napsal-li o něm v Pamětech z mého života (I, s. 169, P. 1904), že byl „člověk dosti nadaný, žertovný a vtipný, ale přitom lenivý, takže se nemohl k ničemu řádnému odhodlat“.

Mnohem větší váhu než na indexy vzniklé prací Žirovnického, jež považoval spíše za mechanické, ryze účelové pomůcky nevyžadující příliš mnoho tvůrčího přístupu, kladl Tomek, vycházející z intencí Jungmannových, na rejstřík autorský. Proto se „Popisu autorů českých“ ujal sám, zvoliv pro abecedně uspořádaný soupis domácích literárních tvůrců obdobné biobibliografické pojetí, jehož bylo užito už v prvním vydání Historie. Část životopisných hesel mohl z něj i převzít, ale protože jeho doplněním a zejména rozšířením časového záběru bibliografie až k roku 1846 přibýly desítky autorů nových, zvláště literárně činných současníků, musel pro ně biografická hesla teprve zpracovat. Leč Tomek se nespokojil ani u řady spisovatelů ze staršího období s pouhým převzetím Jungmannova textu, ale obohacoval jej v souladu s výsledky bádání novými poznatky. Učinil tak z autorského rejstříku dílo vlastní, namnoze původní, byť s Jungmannovým soupisem literatury úzce provázané a výběrem jmen i limitované.

Nejsložitější problém - získání informací o současnících - vyřešil velmi operativně. Na jaře roku 1850 obrátil se, jak uvádí ve svých Pamětech (I, s. 243, P. 1904), na 126 žijících autorů dopisem, v němž je požádal, aby mu sami sdělili potřebné životopisné údaje. Nevíme, zda sáhl k tomuto kroku až tehdy, když vyčerpal jiné možnosti, ale je jisté, že počet dožádaných zahrnoval valnou část tehdejší spisovatelské obce. Oslovit všechny literárně činné osobnosti, zvláště chtěl-li do rejstříku zařadit i autory článků časopiseckých, bylo prakticky nemožné, neboť vzhledem k neúplnosti záznamů nemohl některé pisatele ani bezpečně identifikovat anebo znal pouze jméno, ovšem bez bližších podrobností včetně adresy. Důsledkem nedostatečného bibliografického popisu zejména u článků z periodik pak ovšem bylo, že některé jejich původce do rejstříku nezahrnul vůbec, jiné sice jmenovitě zmínil, ale uvedl o nich jen velice kusý nebo vágní údaj.¹⁰⁾

Absence některých jmen v rejstříku patří sice k jeho slabinám, ale celkovou úroveň z biobibliografického hle-

diska příliš neovlivnila, neboť dopisová akce měla úspěch a většina autorů, na nichž Tomkovi záleželo, mu odpověděla. Pro chystané životopisy shromáždil dostatek materiálu a u těch, kteří patrně na jeho výzvu nereagovali, se spokojil jen tím, co o nich věděl.¹¹⁾ Pro zpracování biografii si Tomek vytkl zásadu stručnosti a přísné věcnosti bez pronášení jakýchkoli hodnotících soudů, ale přesto s dodanými podklady nakládal dosti libovolně a to se nutně promítlo do rozsahu a zejména obsahu hesel. Navenek dokládá tuto nevyváženost už rozdílnost v počtu řádek věnovaných některým jednotlivcům, jíž sotva lze přisoudit Tomkově snaze povědět více o osobách veřejnosti méně známých než o osobnostech význačných.¹²⁾ Bez vlivu nezůstala ani míra obšírnosti údajů, které o sobě dotázaní jedinci zaslali - zvláště kněží byli v tom směru velmi sdílní, a snad i vlastní vědomosti Tomkovy, což vedlo k tomu, že v některých životopisech zabíhal i do podrobností, jež zdaleka nebyly podstatné.¹³⁾

Příčiny disproporčnosti však nebyly jen vnější či náhodné. Podstatnou roli při tvorbě hesel i výběru faktů v nich uváděných sehrály Tomkovy osobní sympatie, ale i atmosféra doby, v níž rejstřík vznikl. Tomek jako horlivý stoupenec tzv. vládní strany a člověk mající osobně blízko i ke kléru, věnoval zjevně zvýšenou pozornost osobám jemu názorově blízkým, zvláště pokud patřily i do okruhu muzea, a také u většiny kněží - včetně těch, jejichž literární tvorba nebyla příliš významná - vypisoval životní osudy a činnost s detailností až nadměrnou. Společným znakem všech životopisů pak bylo, že si v nich Tomek bedlivě všiml, jak se kdo z uváděných autorů zapojil do dění v roce 1848. Události onoho pohnutého roku i let pozdějších, poznamenaných už nástupem bachovského absolutismu, nezůstaly však bez vlivu na znění těch hesel, jejichž nositelé, např. Palacký nebo Havlíček, se v době vydání rejstříku nikterak netěšili přízni vídeňské vlády. Tomek je formuloval opatrně, ale - a to mu slouží ke cti - nepřekročil hranice objektivnosti a, ač stál na jiné názorové platformě, nevnašel do biografii tón osobní či politické nevraživosti.¹⁴⁾ Ba, prokázal i jistou odvahu, když se za dané politické konstelace nerozpakoval učinit zmínku o policejní represii, jíž byli někteří spisovatelé, např. J. V. Frič, K. Sabina, S. Vávra ad., vystaveni.¹⁵⁾ V Tomkův prospěch svědčí také neosobnost uplatněná i vůči jeho politickým či osobním přátelům, pro něž nehledal slova oslavná a vyhýbal se i pronášení hodnotících soudů.¹⁶⁾

Nestrannost, doprovázená faktografickou bohatostí a solidností většiny hesel, patří rozhodně ke kladům rejstříku a zmírňuje i subjektivnost, jež se do jeho pojetí prolula. Leč ani občasně vybočení z pravidel, která si pro tvorbu životopisů Tomek sám stanovil, netvoří toliko stinnou stránku biobibliografií. I leckteré nepodstatnosti v životopisech mohly být současníkům k užtku a neméně cenná byla i Tomkova cílevědomá snaha uvádět údaje aktuální, zvláště když ji v závěru díla podpořil ještě i „Dodatky k životopisům“, v nichž některá hesla doplnil informacemi nejčerstvějšími.¹⁷⁾ Množstvím i povahou sneseného materiálu však Tomek výrazně překročil hranice prospěšnosti pouze pro současníky. Tak jako Žirovnickým zpracovaný

výčet cizích spisovatelů poskytuje dnešním badatelům výstižný obraz o rozsahu i profilu překladatelského zájmu, jímž české písemnictví do poloviny 19. století reagovalo na produkci zahraniční, tak ani Tomkův rejstřík není jen doprovodnou pomůckou k Jungmannově bibliografii, ale nabyt léty hodnoty významného pramenného zdroje. V heslech vztahujících se ke starší české literatuře se odráží stav jejího poznání platný v polovině 19. století, životopisy spisovatelů novodobých poskytují poučení o tehdejších literárně činných osobnostech, z nichž mnohé jsou dnes již zapomenuty, ale zároveň obsahují leckdy i údaje dokreslující dobové poměry podrobnostmi, jež by jinak možná unikaly pozornosti.¹⁸⁾ V autorském rejstříku je na 130 stránkách zaznamenáno cca 2200 jmen, z nichž nezanebatelnou část tvoří i spisovatelé slovenští, jejichž tvorba byla tehdy chápána jako nedílná součást písemnictví českého.¹⁹⁾ Biobibliografické uspořádání, v němž je kromě výčtu samostatně vydaných titulů a odkazů na články časopisecké kladen u jednotlivých osobností důraz i na stručné vypsání životních osudů, učinilo z Tomkova rejstříku přímého předchůdce pozdějších specializovaných slovníků českých spisovatelů. A nejen to. Při absenci domácí všeobecné encyklopedie i biografických lexikonů pomáhal rejstřík šířit svého záběru vyplňovat tuto mezeru v míře mnohem větší než jen pro oblast písemnictví. Ač koncipován jen jako pouhý doplněk k Historii literatury české, přerostl autorský rejstřík svým celkovým významem - i přes některé vnitřní nedostatky - v samostatné dílo, které podstatně umocňuje zásadní přínos druhého vydání Jungmannovy knihy.

Poznámky:

- 1) Literaturu registruje rozborová studie J. Špěta, Jungmannova Historie literatury české a její místo ve vývoji české bibliografie uveřejněná v České bibliografii 13, 1976, s. 161-192 a 14, 1977, s. 191-211, na níž tato stať navazuje.
- 2) K tomu J. Špět, Bibliografie v Časopisu Národního muzea, Česká bibliografie 15, 1979, s. 153-170.
- 3) Už v r. 1826, jak svědčí dopis J. L. Zieglerovi (ČNM 64, 1890, s. 419), pomýšlel Jungmann na vydání „supplementu“ ke své knize, v němž by opravil omyly a zaznamenal nově vydané tituly.
- 4) Kritice podrobil dílo např. J. Malý v ČNM 11, 1837, s. 491-492, Čelakovský vyčastoval autora epigramem o „kmotru Michalovi“ atd. Podrobněji M. Riedl, Josefa Václava Michla „Auplný literaturj létopis“, Slovan-ská knihovněda 6, 1947, s. 15-20.
- 5) Tak psal např. Ant. Markovi někdy na přelomu února a března 1842 (ČNM 58, 1884, s. 412), dodáváje zároveň, že se mu nedostává „času a potřebné síly“. Ještě zřetelněji se vyjádřil Jungmann v listě F. L. Čelakovskému z počátku r. 1843 (Fr. Bílý, Korrespondence a zápisky Fr. L. Čelakovského III, s. 60, P. 1915): „Vůle by mi nescházela k druhému vydání historie literatury, ale schází velice síla. Čím dále tím více nedostatků

toho díla znamenám, takže téměř nemožné býti soudím, abych něco kalého vyvedl, leda že bych znovu sbírali a všecko předělali se ustanovil“.

- 6) Zmiňuje se o tom např. K. Tieftrunk, Dějiny Matice české (P. 1881, s. 107). Lístková excerpta časopiseckých statí jsou uložena v Jungmannově pozůstalosti v Literárním archivu Památníku národního písemnictví.
- 7) Např. na s. 364, kde v textu konstatuje, že „celé historie české duchem a perem kriticky psané posud se nedostává“, připojil poznámku: „Naděje máme, že p. Palacký svou výbornou historií, které první díl v českém jazyku nyní se tiskne, nás budoucně zouplna obdaří“. Podle záznamu v „Každodenníčku“ z počátku května 1847 předal Palacký vskutku právě tehdy rukopis svých Dějin do tiskárny. - Ojedinele zařadil Jungmann i publikace vyšlé až v r. 1847 (např. č. 354, 1074 ad.).
- 8) V jednatelské zprávě muzejní společnosti (ČNM 25, 1851, sv. 2, s. 177) si Palacký stěžuje, že „devět nových spisů tu jest, na jejichž vytisknutí nákladem Matice české dílem již od několika let se naléhá a vždy nebylo potud možné jeho ku konci přivésti a obecnstvu odevzdati“. I podle účtů Matice vykazovány náklady na dokončení tisku první části knihy až za rok 1849 a tehdy zaslán i honorář Jungmannově vdově ve výši 825 zl.
- 9) Václav Žirovnický (1818-1880) působil zprvu jako profesor na různých středních školách, později se stal redaktorem některých moravských časopisů (Hvězda, Moravské noviny ad.).
- 10) U jakéhosi Josefa Nováka uvedl: „Hrnčír, rozený a usedlý v Petrovicích. Beze všeho návodu naučil se německému a latinskému jazyku“. A. Nekvasila charakterizoval jako „kafírníka a měštěnina v Praze“, Bohuslavu Rajskou pouze lakonickou poznámkou „nyní paní Čelakovská“ apod.
- 11) Jen tak možno vysvětlit, proč chybí bližší údaje i u osob nikoli nevýznamných a Tomkovi snad i osobně známých, jako byli D. V. Lambl, Jos. Čejka, Prokop Chocholoušek, J. J. Marek ad. - Veškeré shromážděné materiály uložil Tomek údajně v archivu Matice české, v inventáři jejího fondu v ANM nejsou uvedeny.
- 12) Např. J. S. Presslovi jsou věnovány jen 4 řádky, Čelakovskému 9, Kollárovi 11, Dobrovskému 16, Šafaříkovi 18, Palackému 35 atd., zatímco V. B. Nebeskému 21, A. J. Vrtátkovi 36, J. E. Vocelovi 59 apod. Ještě příkřeji s tím kontrastují počty u jedinců daleko méně významných, např. I. Burian 61, F. Plaček 54, J. N. Lhota 36, J. Stárek 38, J. N. Veselý 32 atd. Někdy otiskl Tomek na žádost autorovu i celý jím zasláný životopis (K. Fejerpatoky, Jos. Kříčenský, E. Tupý - B. Jablonský).
- 13) O V. Hankovi je možno se dočíst, že rodiče měli „vysadní hospodu s polní živností, a poněvadž děti k pasení dobytka, z nichž Václavovi ovce poručeny byly, se přidržovaly, navštěvoval farní školu jen zimního času“, u V. Staňka nejen že se vypočítávají místa,

v nichž jako lékař působil za cholerové epidemie, ale sděluje se také, že „v květnu r. 1832 zasnoubil se s Karolinou Reisovou, z kterého manželství pět dětí obdržel“. Profil J. V. Jezdinského zpřesněn konstatováním, že působí v Horní Kalné „jakožto skutečný učitel s příjmy asi 120 zl. stříbra, kteréž skrovné místo, jsa otcem 7 dětí, v dosti vysokém věku zastává“, atp.

- 14) O funkcích, které kdo v r. 1848 zastával, rozepisuje se Tomek zpravidla velice podrobně, avšak u Palackého jen stroze poznamenal, že „oučastnil se vplyvem svým na všech politických záležitostech toho času“. U Havlíčka, s nímž se Tomek názorově zcela rozešel a veřejně s ním i polemizoval, připomněl sice jeho raná studia teologická, ale pak už jen vypočetl periodika, která Havlíček redigoval.
- 15) Obsáhlý nástin osudů J. V. Friče zakončen: „Chystaje se na cestu do Paříže, byl co oud studentského spolku Slavie a Česko-Moravského bratrstva dne 10. máje 1849 zatčen“. U V. Krolmuse zase uvedeno, že „po bouřce Svatodušní v Praze r. 1848 deset neděl u vězení na Hradčanech držán“, u S. Vávry, že v r. 1851 „vzat do vyšetřování u vojenského soudu v Praze“ atd.
- 16) Pokud se tak stalo, nepřekročily charakteristiky rámce obecnosti jako např. u Dobrovského, jenž byl „o etymologii slovanskou velice zasloužilý“ nebo J. V. Kamařyta, v němž „ztratila církev horlivého pastýře, vlast znamenitého literatora“, atd. Snad jedinou výjimkou je označení K. H. Máchy za „nadějného básníka“, způso-

bené zřejmě tím, že Tomek měl k němu i k jeho dílu osobní vztah, jak dokládá i zmínka v jeho Pamětech (I., s. 83, P. 1904). - Mylně uvedené datum Máchova úmrtí (1838 místo 1836) je zřejmě jen tiskovou chybou, neboť jinak je Tomek v dataci velmi přesný.

- 17) Zejména doplněna data úmrtí, k nimž došlo v průběhu tisku, či změny v životních osudech jako např. u J. D. Kopeckého, jenž sice získal doktorát lékařství, ale „na smyslech pomaten nachází se nyní v blázinci“. O Boženě Němcové připojeno zpřesnění, že od r. 1851 žije v „hořejších Uhřích“.
- 18) O Ant. Štrobachovi se lze např. dočíst, že „způsobiv sobě záští strany revoluční jak ve sněmu, tak v obyvatelstvu Vídeňském byl v osobním nebezpečení při povstání dne 6. října“, zatímco Jan Hulačkovský, „co oud sboru Svatováclavského, pod jménem Svornost zvaného, byl v pondělí po sv. Trojici s jinými oudy téhož sboru v novém musejním domě zajat a v starém musejním bytu na Hradčanech po dva dni uvězněn“. Neméně pozoruhodné jsou i zážitky z revolučních let vylíčené K. Fejerpatakym a některými dalšími slovenskými spisovateli.
- 19) Vázán soupisem Jungmannovým zařadil Tomek i některé cizince, byť s českým prostředím spjaté, z novodobých autorů např. C. Lelka, P. J. Jordana ad. Mezi nimi se dokonce octl i „František Karel, arcikníže, otec JMC Františka Josefa, nyní panujícího“ a to dík příspěvku publikovanému v Květech 1840.

